

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

آموزش آنلاین ابزار پژوهش کمی (کاربره نرم افزار SPSS)

کارگاه آنلاین کاربرد نرم افزار SPSS در پژوهش

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق شبکه های توجه گرافی (GAN)

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛ شبکه های توجه گرافی (Graph Attention Networks)

مقاله نویسی ISI (روزه علمی مهندسی)

کارگاه آنلاین مقاله نویسی IEEE و ISI ویژه فنی و مهندسی

نقش دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی در کار آفرینی دانشجویان و فارغ التحصیلان دانشگاهی

آرزو سریع القلم: دانش آموخته کارشناسی ارشد مدیریت کشاورزی

مقدمه:

نیروی انسانی هر جامعه ای به مثابه ثروت ملی آن جامعه محسوب می شود. از اینرو نیروی انسانی یکی از عوامل مؤثر در توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است. بدون تردید مهمترین شرط توسعه پایدار، توجه به منابع انسانی خواهد بود. کشور ایران نیز با دارا بودن جمعیت جوان و بلاخص نرخ بالای فارغ التحصیلان دانشگاهی می تواند از این عامل مهم به نحو چشمگیری در فرایند توسعه بهره مند شود. در مقطع کنونی ایجاد اشتغال برای این جمعیت جوان، یکی از مسئله های اصلی کشور می باشد که در برنامه های توسعه نیز از جایگاه و اهمیت ویژه ای برخوردار بوده است. آموزش عالی کشور، که پرورش نیروی پژوهشگر و ماهر در یک رشته تخصصی و تولیدکنندگان دانش و مدیران تراز اول جامعه را بعهده دارد، نقش محوری را در توسعه اقتصادی کشور دارا می باشد. البته نظام آموزش عالی ما تلاشهای بسیاری را در جهت تربیت یک نیروی متخصص داشته است اما این آموزشها فقط از لحاظ نظری بوده و در خصوص آموزش کاربردی اقداماتی انجام نشده است. بنابراین وقتی دانشجویان، فارغ التحصیل می شوند نمی توانند به راحتی وارد بازار کار شوند.

با توجه به افزایش جمعیت دانشجویی کشور و نرخ بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی در حال حاضر توجه به اشتغال آنها بیش از هر زمان دیگر محسوس است در این میان کارآفرینی با توجه به زمینه های فرهنگی موجود در جامعه به عنوان یکی از راهکارهای اساسی توسعه اشتغال در کشور علاوه بر کاهش معضل بیکاری می تواند زمینه افزایش درآمد ملی را فراهم سازد. بنابراین ما در این مقاله به بررسی نقشی که دانشگاهها در آموزش کارآفرینی و مهارتهای کسب و کار دانشجویان و فارغ التحصیلان می تواند داشته باشد می پردازیم.

تعریف و مفهوم کارآفرینی:

کارآفرین ترجمه ای واژه *entrepreneur* است. این واژه خود از لفظ فرانسوی *entreprendre* به معنی (عهده دار شدن) کاری گرفته شده است. کارآفرین کسی است که سازمان دهی، مدیریت و پذیرفتن خطرات یک شرکت تجاری را عهده دار می شود. طی سالهای اخیر کارآفرینان آنقدر کارهای فراوانی انجام داده اند که لازم است تعریف کارآفرینی توسعه داده شود. امروزه، کارآفرین فردی نوآور یا توسعه گر است که فرصتها را تشخیص می دهد و آنها را به چنگ می آورد، آن فرصتها را به ایده های عملی و قابل فروش تبدیل می کند از طریق زمان و مهارت، از افزودن ارزش و بهره گیری از این فرصتها را تحقق می بخشد. کارآفرین، شتاب دهنده تغییرات در جهان است. او اندیشمندی مستقل است که جرات می کند در محیطی از رویداد های متداول متفاوت باشد.

اگرچه تعریف واحدی از کارآفرین وجود ندارد طی چندین دهه نویسندگان پیوسته در تلاش بوده اند توضیح دهند کارآفرینی چیست و از آن تعریفی ارائه دهند، که برخی از این تعاریف ارائه می گردد:

- کارآفرین در دایره المعارف بریتانیکا، اینگونه تعریف شده است: « شخصی که کسب و کار و یا موسسه اقتصادی را سازماندهی و مدیریت کرده و خطرات ناشی از آنرا می پذیرد»

- کارآفرین در "دایره‌المعارف وبستر"، اینگونه تعریف شده است: کارآفرین کسی است که متعهد می‌شود مخاطره‌های یک فعالیت اقتصادی را سازماندهی، اداره و تقبل کند.

- کارآفرینی، حداقل در تمام جوامع دموکراتیک، عبارت است از پلی میان کل جامعه به ویژه وجوه غیر اقتصادی آن جامعه و نهادهای انتفاع‌گرایی که برای بهره‌بردن از موهبت‌های اقتصادی آن جامعه فعالیت می‌کنند (آرتور کول ۱۹۴۶).

- کارآفرین عاملی است که تمامی ابزار تولید را ترکیب می‌کند و مسوولیت ارزش تولیدات، بازیافت کل سرمایه‌ای را که بکار می‌گیرد، ارزش دستمزدها، بهره و اجاره‌ای که می‌پردازد و همچنین سود حاصل را برعهده می‌گیرد (ژان باتیست سی ۱۸۰۳).

- کارآفرین فردی است که تخصص وی تصمیم‌گیری عقلانی و منطقی درخصوص ایجاد هماهنگی در منابع کمیاب می‌باشد (کاسون، ۱۹۸۲).

- کارآفرین فردی است که شرکت‌های جدیدی را که سبب ایجاد و رونق شغل‌های جدید می‌شوند، شکل می‌دهند (که چموف ۱۹۹۴).

- کارآفرین فردی است که جهت دستیابی به سود و رشد، شغلی را به وجود می‌آورد و مدیریت می‌کند (۱۹۸۴ کارلند).

- کارآفرینان افرادی هستند که قابلیت مشاهده و ارزیابی فرصت‌های تجاری، گردآوری منابع مورد نیاز و دستیابی به ارزیابی حاصل از آن را داشته و می‌توانند اقدامات صحیحی را برای رسیدن به موفقیت انجام دهند (چل و هارو ۱۹۸۸).

- کارآفرین کسی است که فعالیت اقتصادی کوچک و جدیدی را با سرمایه خود شروع می‌نماید (پیتر دراکر ۱۹۸۵)

اهمیت و اثرات کارآفرینی در اقتصاد کشور:

دامنه تاثیرات کارآفرینی بر جامعه بسیار وسیع است. از تغییر در ارزشهای اجتماعی تا رشد اقتصادی، محققین تغییرات مختلفی را که رواج فرهنگ کارآفرینی در یک جامعه ایجاد می‌کند بررسی کرده و آثار آن را از دیدگاه‌های متفاوت مورد بحث قرار داده اند، به برخی پیامدهای مثبت توسعه‌ی کارآفرینی در اقتصاد کشور در زیر اشاره می‌گردد:

- ایجاد ثروت
- اشتغال‌زایی
- ایجاد و توسعه‌ی فن‌آوری
- ترغیب و تشویق سرمایه‌گذاری
- شناخت، ایجاد و گسترش بازارهای جدید
- افزایش رفاه
- ساماندهی و استفاده اثربخش از منابع
- افزایش نوآوری و روان‌کننده تغییر
- کاهش بوروکراسی اداری
- تحریک و تشویق حس رقابت
- یکپارچگی و ارتباط بازارها
- افزایش تولید

به باور محققین، کارآفرینان از رسیدن نظام اقتصادی به تعادل ایستا جلوگیری می‌کنند و بواسطه رفتارهای فرصت‌جویانه خود، اقدام به فرصت‌سازی برای کلیت نظام اقتصادی می‌نمایند. و ایجاد اشتغال و رشد اقتصادی نیز از دیگر آثار کارآفرینی می‌باشد.

تاریخچه‌ی کارآفرینی در دنیا:

وقتی انسان‌های اولیه ابزارسازی را کشف کردند اولین کارآفرینان تکنولوژیک ظهور کردند. آنان ابزارهایی را برای دیگران می‌ساختند و آن ابزارها را با غذا و سایر مایحتاج خود معاوضه می‌کردند.

قدمت واژه کارآفرین به سال ۱۷۰۹ میلادی بر میگردد. ژان باتیست سی اقتصاددان قرن هیجدهم کارآفرین را فردی تعریف کرد که منابع اقتصادی را از حوزه ای با بهره وری پائین بیرون می کشد و آنها را به حوضه ای با بهره وری و سود بیشتر منتقل می کند. در نیمه اول قرن بیستم شومپیتر اقتصاددان و نظریه پرداز اجتماعی مطالب گسترده ای را پیرامون کارآفرینی و تاثیر آن بر اقتصاد نوشت. شومپیتر بر این باور بود که کارآفرینان نوآور موجب نوعی عدم تعادل پویا در اقتصاد می شوند. وی فرد کارآفرین را یک تخریب گر خلاق قلمداد میکرد که با تجاری سازی نوآوری و جانداختن آن در محیطی که قبلاً فاقد آن بوده تعادل اقتصادی را بر هم میزند. بعد از شومپیتر محققان زیادی مباحث کارآفرینی را دنبال کردند. پیتر دراکر در سال ۱۹۸۵ کتابی درباره اصول نوآوری و کارآفرینی نوشت.

صاحب نظران مباحث استراتژیک همچون مینتزرگ درباره کارآفرینی در آثار خود بحث کرده اند. هم اکنون ادبیات گسترده ای در این زمینه در سطح بین المللی وجود دارد که مقوله کارآفرینی را بطور اعم و مقوله کارآفرینی تکنولوژیک را بطور اخص مورد بحث قرار میدهد. در آخرین دهه های قرن بیستم با رونق فن آوری اطلاعات فصل دیگری در بحث کارآفرینی تکنولوژیک پدید آمد. در سالهای اخیر رشد کارآفرینی تکنولوژیک بر مبنای فن آوری اطلاعات بعدی بوده است که برخی صاحب نظران اطلاق عصر کارآفرینی به عصر حاضر را ناشی از همین رویداد میدانند.

تاریخچه کارآفرینی در ایران:

علی رغم اینکه در کشورهای پیشرفته دنیا از اواخر دهه ۱۹۷۰ به بعد به موضوع کارآفرینی توجه جدی شده و حتی در بسیاری از کشورهای در حال توسعه هم از اواخر دهه ۱۹۸۰ این موضوع را مورد توجه قرار داده اند، در کشور ما تا شروع اجرای برنامه سوم توسعه، توجه چندانی به کارآفرینی نشده بود. حتی در محافل علمی و دانشگاهی نیز به جز موارد بسیار نادر، فعالیتی در این زمینه صورت نگرفته بود. مشکل بیکاری در دهه ۱۳۸۰ موجب شد که در زمان تدوین برنامه سوم توسعه، موضوع توسعه کارآفرینی مورد توجه قرار گیرد. در برنامه اخیر، توسعه کارآفرینی در سطح وزارتخانه های علوم، تحقیقات و فناوری، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، جهاد کشاورزی، صنایع و معادن و فلزات و همچنین مؤسسه جهاد دانشگاهی به دلیل ارتباط با فعالیت های آنها، مطرح شده است.

متأسفانه واژه کارآفرینی که ترجمه ای از کلمه Entrepreneurship است، موجب گردیده است که معنی ایجاد کار و یا اشتغال زایی از این واژه برداشت می شود. در حالیکه کارآفرینی دارای مفهومی وسیعتر و با ارزشتر از اشتغال زایی است. این برداشت ناصحیح از این مفهوم و همچنین تورم نیروی انسانی بیکار در جامعه (بوژه در بین دانش آموختگان دانشگاهی)، موجب شده بسیاری از سیاستهایی که برای توسعه آن اتخاذ شده، صرفاً جنبه اشتغال زایی برای آن در نظر گرفته شود. در حالیکه کارآفرینی دارای پیامدهای مثبت و مهم دیگری همانند: بارور شدن خلاقیتها، ترغیب به نوآوری و توسعه آن، افزایش اعتماد به نفس، ایجاد و توسعه تکنولوژی، تولید ثروت در جامعه و افزایش رفاه عمومی است و در صورتیکه فقط به جنبه اشتغال زایی آن توجه شود، از سایر پیامدهای آن بی بهره خواهیم ماند.

ضرورت آموزش کارآفرینی در دانشگاه ها:

امروزه، جوامع با تحولات و تهدیدات گسترده بین المللی روبرو هستند تحولات و دگرگونی های نظام اجتماعی اقتصادی عصر حاضر ناشی از پیشرفت های شگرف علمی و تکنولوژیک است که به نوبه خود منجر به دیدگاه ها، ضرورت ها و نیازهای جدیدی شده است. برای پاسخ به این نیازها و همراهی با تحولات و دگرگونی های مزبور، دیگر نمی توان به روش ها و فرآیندهای موجود اکتفا کرد. از این رو تضمین و تداوم حیات و بقای جوامع، نیازمند ارائه راهها و روشهای جدید به منظور مقابله با مشکلات است. به همین خاطر است که نوآوری، ابداع، تولید محصول جدید، فرایندها و روش های نو بیش از پیش ضرورت می

یابد. به منظور استفاده بهینه از تواناییهای افراد و دستیابی به توسعه اقتصادی، سیاستمداران با کمک اقتصاد دانان و برنامه ریزان به دنبال ارائه الگویی هستند که نقش کار آفرینی را در توسعه همه جانبه به ویژه توسعه اقتصادی تقویت نماید. در واقع امروزه در عرصه جهانی، افراد خلاق، نوآور و مبتکر به عنوان کار آفرینان، منشا تحولات بزرگی در زمینه های صنعتی، تولیدی، خدماتی شده اند و نقش آنان به عنوان موتور توسعه اقتصادی، قهرمانان ملی و توسعه صنعتی، محرک و مشوق سرمایه گذاری، عامل ایجاد اشتغال، گزینه اصلی انتقال فناوری و عامل رفع خلل و تنگناهای بازار، در جوامع تبیین یافته است. چرخهای توسعه اقتصادی همواره با توسعه کار آفرینی به حرکت در می آیند از این رو پرورش نیرو های خلاق و نوآور، یکی از مباحث مهم در سطح صنعت، خدمات و دانشگاه ها می باشد.

برای توسعه کار آفرینی مبتنی بر دانش، ایجاد واحد کار آفرینی در رشته های دانشگاهی و همچنین تجدید نظر در روشهای آموزش، یادگیری و برنامه های درسی دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی ضرورت دارد.

به نظر صاحب نظران کار آفرینی و اقتصاد، ایجاد واحد کار آفرینی در رشته های دانشگاهی نباید به صورت اختیاری و ناکارآمد موجود در دانشگاه ها باشد بلکه این وضعیت نیز همراه با روشهای آموزشی، یادگیری و برنامه های درسی باید مورد تجدید نظر قرار گیرد. همچنین نظام آموزش عالی ما باید افراد خلاق، کار آفرین و یادگیرنده تربیت کند که این امر جز با تحول و ایجاد زیرساخت های کار آفرینی و اتخاذ سیاست های مناسب امکان پذیر نخواهد شد.

در کشورهای پیشرفته دانش آموختگان آموزش عالی انسانهای خلاق، یادگیرنده و کار آفرین هستند و نه تنها بیکاری برای آنها مفهومی ندارد، بلکه آنها برای افراد عادی نیز شغل ایجاد می کنند و این انتظار وجود دارد که در ایران نیز دانش آموختگان آموزش عالی این چنین باشند اما متأسفانه در کشور ما فارغ التحصیلان نه تنها این ویژگیها را ندارند، بلکه از یافتن شغل مناسب برای خود نیز عاجزند و با توجه به آمارهای مرکز آمار ایران در سال ۱۳۸۳ که نشان می دهد، ۸۸ درصد از دانش آموختگان آموزش عالی شاغل، در استخدام دولت و بخش خصوصی هستند، ۱۳ درصد آنها توانایی یافتن شغل مناسب را ندارند و ۲۰ درصد نیز در شغل های نامناسب مشغول به کار شده اند. که این نشان می دهد نظام آموزش عالی در کشور ما نمی تواند انسانهای خلاق، یادگیرنده و کار آفرین تربیت کند.

با توجه به اینکه صنایع ایران توانایی جذب چنین انسانهایی را ندارند آیا در نظام اقتصادی ایران نیازی به انسانهای خلاق و یادگیرنده احساس نمی شود؟ بنابراین راه حل های این مساله را باید در اصلاح همزمان و متقابل نظام آموزش عالی و اقتصادی جست و جو کرد که عصاره آن توسعه کار آفرینی مبتنی بر دانش در کشور است.

نقش دانشگاهها در کار آفرینی:

مراکز آموزش عالی به علت داشتن امکانات آموزشی و پژوهشی پیشرفته و نیرو های کارشناس می توانند در بخش های گوناگون بازار کار فعالیت نمایند، و با ارائه طرح های تولید سود آور به سازمان های دولتی و شرکت های خصوصی، زمینه ایجاد واحدهای مختلف تولیدی را فراهم آورند و از این راه کار آفرین باشند. آشنا سازی دانشجویان با تئوری های اقتصادی کار آفرینی، ایجاد گسترش رشته ها، دوره ها و واحدهای درسی و مراکز کار آفرینی در دانشگاهها و پشتیبانی دولت از موسسات آموزش عالی کار آفرین از راهکارهای مهمی است که به توسعه کار آفرینی در کشور می انجامد.

امروزه بیکاری یکی از پیچیده ترین مشکلاتی است که در حال حاضر در اغلب کشورهای دنیا وجود دارد و ایران نیز علی رغم تلاش مسوولان برای ایجاد کار همواره با انبوهی از دانش آموختگان جویای کار روبرو است. دانش آموختگانی که با هزینه ای هنگفت و چندین سال صرف وقت، به تخصص هایی دست یافته اند.

این امر امروزه مشکلی اجتماعی و اقتصادی است، که در آینده تبدیل به یک بحران می شود از آنجایی که مسایلی همچون افزایش جمعیت، افزایش شمار دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و نبود برنامه ای فراگیر و کل نگر برای پرورش نیروی انسانی

متخصص و مواردی مشابه آن باعث بحران در زمینه اشتغال در آینده کشورمان است و همچنین به دلیل افزایش دانشگاهها این مسئله در مورد دانش آموختگان آموزش عالی، به طور چشمگیری قابل انتظار است.

مباحث اساسی در خصوص راهکارهای مختلف برای برطرف کردن بحران اشتغال و تسریع فرآیند رشد و توسعه پایدار و رفاه اقتصادی مطرح می‌گردد. یکی از این مباحث جدید، نقش کارآفرینی در این فرآیند می‌باشد.

کار آفرینی به عنوان پدیده راهبردی و هدایت کننده، باعث به حرکت در آوردن چرخه فعالیت های اقتصادی کشور می شود و به عنوان یک عامل دگرگونی های اجتماعی و بهره گیری موثر تر از نیروی انسانی و منابع طبیعی به شمار می رود و نقش شایسته و تاثیر آن در رشد و توسعه اقتصادی، شغل آفرینی، اشتغال زایی پایدار، استقرار و توسعه عدالت اجتماعی، حضور گسترده و فعال در بازارهای جهانی، فقرزدایی و سایر آرمان های اجتماعی بر کسی پوشیده نیست.

کار آفرینی فرآیندی بلند مدت است که مستلزم برنامه ریزی در نظام آموزشی و پژوهشی و اجرای برنامه ها از پایگاه خانواده و مدرسه تا دانشگاه و سازمانها است. کاهش نگرانی های اقتصادی و گسترش عدالت اجتماعی، از دیگر پیامدهای کار آفرینی این است که نهایتاً حیات ملی را در گرو خود نگه می دارد. در کشور های در حال توسعه ای از نیروی کار استفاده بهینه نمی گردد و تلاشهای اندکی برای بهره گیری از این نیروها در جهت تولید و کارایی صورت می پذیرد، با توجه به انبوه دانش آموختگان موسسات آموزش عالی دولتی و عدم برنامه ریزی جهت جذب این قشر فرهیخته نگرانیها و ناامیدی را در خانواده ها باعث می شود. یکی از مخرب ترین اثرات نبود فارغ التحصیلان کارآفرین کاهش ارزش تحصیل و علم و دانش در جامعه است.

فرهنگ جامعه امروز ما از دانشگاهها انتظار دارد که دانشجویان را به گونه ای پرورش و آموزش دهند که دانش آموختگان مهارتهای فنی کاربردی موثر تر و به لحاظ عملکرد با هماهنگی بیشتر با بازار کار داشته باشند.

یکی از مهمترین شاخص های کار آمدی نظام آموزشی هر کشور میزان تربیت دانشجو و دانش آموختگان کار آفرین است و متأسفانه نظام آموزشی ایران به جای اینکه کار آفرین باشد، عملاً کارجو پرور است. به گونه ای که با صرف هزینه زیاد، افرادی را تربیت می کند، که فقط می توانند شکافهای شغلی بسیار تعریف شده را پر کنند چرا که نظام آموزشی ایران مبتنی بر یادگیری نیست و افراد کارآفرین در نظام آموزشی کمتر پرورش می یابند.

با توجه به اینکه در ایران تعدادی از دانشکده های مدیریت و بازرگانی، واحدهای درسی کارآفرینی و برنامه ای سازماندهی شده جهت آموزش کارآفرینی به دانشجویان خود ارائه می دهند، شاید الگو های خوبی برای سایر دانشکده ها باشند. البته چندین دانشگاه، مراکز کار آفرینی در محیط دانشگاهی ایجاد نموده و به آموزش این امر اهتمام می ورزند. از این رو می توان گفت که این امر در چند سال گذشته در دانشگاههای ایران نیز آغاز شده ولی برای ساماندهی آن نیاز به برنامه ریزی منسجم و هماهنگ است، از این رو وجود موسسه ای واحد که کلیه فعالیت های مرتبط با کارآفرینی را هدایت کند و از متخصصین علم کار آفرینی تشکیل شده باشد، ضروری و حیاتی به نظر می رسد، همچنین دانشگاهها و موسسات آموزش عالی دولتی به علت داشتن امکانات پژوهشی و قدرت اجرایی بیشتر و نظام مندرتر که در مراکز غیر دولتی به ندرت یافت می شود توانایی و مسوولیت بیشتری در این زمینه دارا هستند همچنین باید محدودیت های موجود برای مدیران، دانشگاهها، در زمینه برگزاری واحدهای درسی کار آفرینی و برنامه ریزی های بلند مدت برای کارهای اشتغالزا و تشویق مبتکرین و کارآفرینان دانشجو بر داشته شود.

نهایتاً نقطه موفقیت و هدف آنجاست که فرهنگ کارآفرینی در سطوح مختلف جامعه خصوصاً قشر تحصیلکرده جامعه نهادینه گردد فرهنگ کارمند پروری که نتیجه استخدام های بی رویه و بدون برنامه ریزی در چند دهه گذشته بوده است، جای خود را به فرهنگ خلاقیت و فرهنگ کارآفرینی دهد.

همانطور که قبلاً اشاره شد شرایط اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی کشور در سالهای اخیر موجب گردیده که در برنامه سوم توسعه، به کارآفرینی، خصوصاً در ابعاد پژوهشی و آموزش و پرورش کارآفرینان توجه شود و اعتباراتی نیز در این راستا پیش بینی گردد. براساس برنامه سوم توسعه، طرحی تحت عنوان «طرح توسعه کارآفرینی در دانشگاههای کشور» که به اختصار «کاراد» نام گرفته است. تدوین و اجرای آن با نظر سازمان مدیریت و برنامه ریزی و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در ۱۲ دانشگاه

کشور شروع و مسوولیت پیگیری، اجرا و امور ستادی آن از سوی وزارت علوم در اواخر سال ۱۳۷۹ به سازمان سنجش آموزش کشور واگذار گردید.

مطالعه و بررسی در زمینه اقدامات به عمل آمده در رابطه با موضوع کارآفرینی در کشورهای مختلف بیانگر این است که دانشگاهها در زمینه های آموزشی و پژوهشی پیشقدم بوده اند. لذا در ایران نیز چنین رسالتی برای دانشگاهها متصور است. علاوه بر این سیستم نظام آموزشی کشور ما، بویژه در بخش آموزش عالی با هدف تربیت نیروی انسانی متخصص برای بخش دولتی شکل گرفته است. این مساله موجب گردیده که فارغ التحصیلان بدون توجه و قصد بکارگیری آموخته ها و نیز قوه خلاقیت و ابتکار خود در راستای شروع کاری نو و ارایه محصول و یا خدمتی جدید، صرفاً به دنبال یافتن موقعیت های شغلی وارد بازار کار نیروی انسانی شوند. این در حالی است که در شرایط فعلی کشور ما جذب نیروی انسانی آماده به کار تقریباً متوقف شده است و بخش خصوصی نیز توان جذب فارغ التحصیلان آماده به کار را ندارد.

با توجه به اینکه یکی از پیامدهای مثبت پدیده کارآفرینی اشتغال مولد می باشد، طرح کاراد با هدف رفع معضل فعلی کشور در زمینه بیکاری و نیز بهره مند شدن از سایر پیامدهای کارآفرینی همانند بروز خلاقیتها، تولید ثروت، ایجاد و به کارگیری فن آوری، رشد اعتماد به نفس در بین دانشگاهیان و فارغ التحصیلان ارایه شده است.

اهداف آموزش کارآفرینی در دانشگاه:

مطالعات و تحقیقات انجام شده در رابطه با کارآفرینی و نتایج حاصل شده از این تحقیقات، ضرورت توسعه و آموزش کارآفرینی را بیش از پیش مشخص ساخته است و همین امر موجب افزایش تلاشها برای توسعه کارآفرینی و آموزش آن در دانشگاه نموده است.

به طور کلی هدفهای مورد نظر از آموزش و ارائه برنامه های کارآفرینی در دانشگاه ها به شرح ذیل می باشند:

الف) تحریک انگیزه ها: یکی از اهداف در آموزش و ترویج کارآفرینی تحریک انگیزه ها و ارتقاء روحیه و فرهنگ کارآفرینی در دانشجویانی است که دارای خصوصیات کارآفرینانه می باشند. شناخت این افراد از توانایی های خود و آگاهی دادن در این زمینه و برانگیختن آنها از اصلی ترین وظایف آموزش کارآفرینی است. از قبیل: میل به کسب ثروت، توفیق طلبی، استقلال طلبی، تمایل به ساختن چیزی نو و غیره.

ب) پرورش ویژگی ها: ویژگی هایی که موجب می گردد فرد کارآفرین شود، توارثی نیست بلکه اکتسابی است. بنابراین ایجاد انگیزه و پرورش این ویژگیها در افراد مختلف لازم است. این ویژگی ها شامل مواردی همچون آموزش تفکر خلاق، بالابردن ریسک پذیری، بالابردن قدرت تحمل ابهام، دادن اعتماد به نفس، فرصت شناسی و غیره.

ج) آموزش مهارتها:

یکی از اهداف آموزش و ترویج کارآفرینی در دانشگاه ها آموزش مهارتهای همچون، آموزش در رابطه با چگونگی راه اندازی یک کسب و کار و مراحل آن، چگونگی انجام کارهای گروهی و مهارتهای ارتباطی و نظایر آن، آگاهی و آشنایی با مسائل مالی همچون شناخت بازار، اصول مدیریت، بیمه، اقتصاد، قانون کار و امور حقوقی، و توانایی مدیریت توسعه و رشد شرکت، یافتن شیوه های جدید، رقابت و حفظ موقعیت در بازار، یافتن بازارهای جدید نیز از جمله مهارتهای مورد نیاز کارآفرینان هست.

برنامه ها و فعالیت های مراکز کارآفرینی دانشگاه:

در راستای تحقق اهداف فوق الذکر و با توجه به جدید و نوپا بودن بحث کارآفرینی در ایران برنامه های

زیر در مراکز کارآفرینی دانشگاهها ارائه شده است:

- شناخت، تربیت و پرورش دانشجویان کار آفرین.
- ارائه مشاوره و حمایت از دانشگاهیان کارآفرین جهت پرورش ایده های خلاق و کارآفرینانه.

- اطلاع‌رسانی و فراهم آوردن زیرساخت‌های بنیادی جهت فرهنگ‌سازی و ارتقاء شناخت جامعه دانشگاهی نسبت به کارآفرینی.
- کمک در راه اندازی مراکز پیش رشد و رشد جهت هدایت و پرورش ایده‌های خلاق در دانشگاه.
- ترغیب و تشویق دانشجویان علاقه‌مند به موضوع به عضویت در مرکز و ارائه خدمات ویژه به آنها.
- تحقیق و پژوهش در زمینه کارآفرینی.
- برنامه‌ریزی و اجرای دوره‌های آموزشی کارآفرینی.
- ارائه برنامه‌های آموزشی در قالب سمینارها، کارگاه‌های آموزشی و نشریات کارآفرینی.
- برقراری ارتباط با صنعت و ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی صنعتی و دانشگاه.
- طراحی و ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی فارغ‌التحصیلان دانشگاهی و مراکز صنعتی.
- برگزاری اردوها و بازدیدهای علمی از مراکز موفق دانشگاهی و صنعتی کارآفرینی.
- مدیریت و پیگیری طرح‌های پژوهشی مصوب کمیته کارآفرینی در مرکز یا خارج از آن.
- شناسایی، انتخاب، معرفی و تشویق افراد کارآفرین در دانشگاه و خارج از آن.
- کمک به خود اشتغالی دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها، ارائه آموزش‌های تخصصی و برگزاری کارگاه‌های علمی و پژوهشی.
- برگزاری کارگاه‌های آموزشی جهت آشنایی پرسنل مرکز با اهداف، برنامه‌ها و مفاهیم کارآفرینی.
- برنامه‌ریزی و اجرای سمینارها و همایشها جهت توسعه فرهنگ کارآفرینی در دانشگاه.
- برنامه‌ریزی و اجرای سخنرانی کارآفرینان موفق در کشور.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد:

همانطور که در این مقاله اشاره شد امروزه بیکاری یکی از پیچیده‌ترین مشکلاتی است که در حال حاضر در اغلب کشورهای دنیا وجود دارد و ایران نیز علی‌رغم تلاش مسوولان برای ایجاد کار همواره با انبوهی از دانش‌آموختگان جویای کار روبرو است. این امر امروزه مشکلی اجتماعی و اقتصادی است، که در آینده تبدیل به یک بحران می‌شود. از آنجایی که مسایلی همچون افزایش جمعیت، افزایش شمار دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و نبود برنامه‌ای فراگیر برای پرورش نیروی انسانی متخصص و مواردی مشابه آن باعث بحران در زمینه اشتغال در آینده کشورمان است و این مسئله در مورد دانش‌آموختگان آموزش عالی، به طور چشمگیرتری قابل انتظار است.

با توجه به آمارهای مرکز آمار ایران درصد بالایی از دانش‌آموختگان آموزش عالی شاغل، در استخدام دولت و بخش خصوصی هستند، و بقیه آنها توانایی یافتن شغل مناسب را ندارند و یا در شغل‌های نامناسب مشغول به کار شده‌اند. و با توجه به اینکه چرخهای توسعه اقتصادی همواره با توسعه کارآفرینی به حرکت در می‌آیند از این رو پرورش نیروهای خلاق و نوآور، یکی از مباحث مهم در دانشگاه‌ها می‌باشد. دانش‌آموختگان آموزش عالی باید انسانهای خلاق، یادگیرنده و کارآفرین باشند و نه تنها بیکاری برای آنها مفهومی نداشته باشد، بلکه آنها باید بتوانند برای افراد عادی نیز شغل ایجاد کنند باشند اما متأسفانه در کشور ما فارغ‌التحصیلان نه تنها این ویژگیها را ندارند، بلکه از یافتن شغل مناسب برای خود نیز عاجزند. که این نشان می‌دهد نظام آموزش عالی در کشور ما نمی‌تواند انسانهای خلاق، یادگیرنده و کارآفرین تربیت کند.

برای تربیت انسان‌های خلاق باید اصلاحاتی همزمان و متقابل در نظام آموزش عالی و اقتصادی شود که عصاره آن توسعه کارآفرینی مبتنی بر دانش در کشور است. برای توسعه کارآفرینی مبتنی بر دانش، ایجاد واحد کارآفرینی در رشته‌های دانشگاهی و همچنین تجدید نظر در روشهای آموزش، یادگیری و برنامه‌های درسی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی ضرورت دارد.

به نظر صاحب‌بنظران کارآفرینی و اقتصاد، ایجاد واحد کارآفرینی در رشته‌های دانشگاهی نباید به صورت اختیاری و ناکارآمد موجود در دانشگاه‌ها باشد. همچنین نظام آموزش عالی ما باید افراد خلاق، کارآفرین و یادگیرنده تربیت کند که این امر جز با تحول و ایجاد زیرساخت‌های کارآفرینی و اتخاذ سیاست‌های مناسب امکان‌پذیر نخواهد شد.

همچنین مراکز آموزش عالی به علت داشتن امکانات آموزشی و پژوهشی پیشرفته و نیروهای کارشناس می‌توانند در بخش‌های گوناگون بازار کار فعالیت نمایند، و با ارائه طرح‌های تولید سود آور به سازمان‌های دولتی و شرکت‌های خصوصی، زمینه ایجاد واحدهای مختلف تولیدی را فراهم آورند و از این راه کارآفرین باشند. آشنا سازی دانشجویان با تئوری‌های اقتصادی کارآفرینی، ایجاد گسترش رشته‌ها، دوره‌ها و واحدهای درسی و مراکز کارآفرینی در دانشگاه‌ها و پشتیبانی دولت از موسسات آموزش عالی کارآفرین از راهکارهای مهمی است که به توسعه‌ی کارآفرینی در کشور می‌انجامد.

در نهایت در راستای تحقق و تکمیل اهداف فوق‌الذکر و همچنین با هدف پرورش و هدایت قابلیت‌های کارآفرینانه دانشجویان و فارغ‌التحصیلان دانشگاهی و ضرورت توجه مناسب به آنها، در مراکز کارآفرینی دانشگاه‌ها راهکارهای زیر پیشنهاد می‌شود:

• گسترش تحقیقات تفصیلی در خصوص کارآفرینان، پروژه‌های کارآفرینی، محیط و فضای کارآفرینان و سایر زمینه‌های مرتبط با توجه به شرایط و مقتضیات ایران.

• حمایت از فارغ‌التحصیلان کارآفرین در مرحله راه‌اندازی کسب و کار.

• معرفی فرصت‌های کارآفرینی در دانشگاه‌ها برای فارغ‌التحصیلان دانشگاهی.

• اصلاح سیاستها و قوانین موجود در جهت حمایت از کارآفرینی دانش‌آموختگان آموزش عالی.

• تدوین سیاستهای جدید در حمایت از دانش‌آموختگان کارآفرین.

• تقویت تشکلهای فارغ‌التحصیلان دانشگاهی کارآفرین.

• پشتیبانی از ظهور ایده‌های شغلی.

• مساعدت‌های مقدماتی، مشاوره و آموزش.

• مشورت و نظارت دانشگاه بر پیشرفت کار پس از ایجاد شغل جدید.

• ایجاد پارک‌های علمی و مراکز نوآوری توسط دانشگاه و با حمایت دولت.

منابع:

۱- احمدی نژاد، محمود، نقش حرکت به‌سوی دانشگاه کارآفرین باید رویکرد نوین آموزش عالی باشد، قابل دسترس در سایت اینترنتی:

www2.irna.com/fa/news/view/menu-153/8610116341170832.htm

۲- بی‌نام، توسعه‌ی کارآفرینی زنان و دختران دانشگاهی، قابل دسترس در سایت اینترنتی:

www.karafarinan-razavi.ir/news/detail.asp?id=946

۳- بی‌نام، لزوم آموزش کارآفرینی در دانشگاه‌ها، قابل دسترس در سایت اینترنتی:

hamshahrionline.ir/News/?id=9212

۴- بی‌نام، آشنائی با مفهوم کارآفرینی و جایگاه کارآفرینان در کشور، قابل دسترس در سایت اینترنتی:

www.tavangostar.com

۵- بی‌نام، اهمیت کارآفرینی، قابل دسترس در سایت اینترنتی:

<http://www.karafarini.org/introduction2/index1.htm>

۶- بی‌نام، کارآفرینی چیست؟، قابل دسترس در سایت اینترنتی:

<http://www.karafarini.org/karafarini/index2.htm>

۷- بی‌نام، کارآفرینی چیست؟، قابل دسترس در سایت اینترنتی:

- <http://www.sku.ac.ir/karafariny/karafarini%20chist.html>
- ۸- بی نام، اهمیت کارآفرینی از نظر ایجاد اشتغال، قابل دسترس در سایت اینترنتی:
<http://www.karafarini.org/introduction2/index3.htm>
- ۹- بی نام، نقش و ویژگیهای کارآفرینان در جامعه، قابل دسترس در سایت اینترنتی:
<http://www.sku.ac.ir/karafariny/karafarini%20chist.html>
- ۱۰- بی نام، کلیات کارآفرینی، قابل دسترس در سایت اینترنتی:
<http://www.karafarini.org/introduction2/koliyat-e-karafarini.htm>
- ۱۱- بی نام، مرکز کارآفرینی دانشگاه اصفهان - واحد آموزش و پژوهش، قابل دسترس در سایت اینترنتی:
<http://karafarini.ui.ac.ir/modules.php?name=Content>
- ۱۲- بی نام، خود اشتغالی مفاهیم، سیاستها و تجارب، انتشارات وزارت کار و امور اجتماعی صندوق حمایت از فرصتهای شغلی دفتر امور پژوهش، ۱۳۸۲.
- ۱۳- درودیان، حمیدرضا، نقش دانشگاهها در کار آفرینی، قابل دسترس در سایت اینترنتی:
www.aiau.ir/News/?id=57
- ۱۴- رضوی نعمت‌اللهی، اقدس‌السادات، نقش مفاهیم و کلیات کارآفرینی، قابل دسترس در سایت اینترنتی:
http://wenet.ir/index.php?option=com_content&task=view&id=131&Itemid=45
- ۱۵- عامل محرابی، ابراهیم، نگرشی معاصر بر کار آفرینی، انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد، ۱۳۸۳.

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

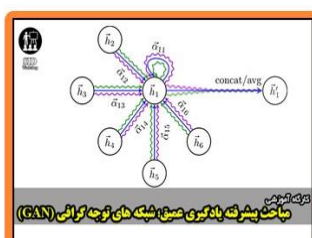

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

کارگاه آنلاین کاربرد نرم افزار SPSS در پژوهش

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛ شبکه های توجه گرافی (Graph Attention Networks)

کارگاه آنلاین مقاله نویسی IEEE و ISI ویژه فنی و مهندسی